

”Ylös veljet valkoiset!”

Sisällissodan valkoisten laulujen historiapolitiikka YouTube-videoiden kommenteissa

Aila Mustamo

Vuonna 2018 Suomen sisällissodasta tuli kuluneeksi sata vuotta. Sodan perintöä pohdittiin laajasti pitkin vuotta tiedotusvälineissä ja varmasti kodeissakin. Jo Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlinnassa vuonna 2017 punavankien teloitusta kuvanneesta juhlarahasta syntynyt kohu nosti sisällissodan tapahtumat julkiseen keskusteluun.

Tässä artikkelissa nostan tarkasteltavaksi niin sanotun valkoisen Suomen lauluperinteen ja sen saamat merkitykset sata vuotta sotatapahtumien jälkeen. Aineistona keskityn sisällissodan aikaisten ja sodasta kertovien marssien ja laulujen kommentteihin YouTube-videopalvelussa. Tarkastelen sisällissodan valkoisten laulujen merkityksellistämistä his-

toriapolitiikkana (ks. esim. Torsti 2008; Grönholm 2010). Mitkä valkoisen Suomen lauluista tehdyt videot on ylipäättään nähty kommentin arvoisiksi? Millaisia merkityksiä videoiden kommentoinnilla rakennetaan ja – ennen kaikkea – mitä kommenteissa esitetyt näkemykset kertovat nykyisen yhteiskuntamme jakolinjoista ja poliittisista pyrki-

myksistä? Mitä valkoinen Suomi merkitsee nykyään?

YouTube on kaupallinen videopalvelu, johon rekisteröityneet käyttäjät lataavat videoita. Käyttäjät voivat myös kommentoida videoita, ja kommenttiketjuissa käydäänkin usein vilkasta keskustelua sekä videoista että ajankohtaisista yhteiskunnallisista aiheista. Tällä vuosikym-

menellä musiikkia kuunnellaan entistä useammin äänilevyjen asemesta niin kutsutuista striimauspalveluista, kuten YouTubea. YouTubea musiikkiin yhdistetään kuvia ja tekstejä, ja vuoro-vaikutteisena kanavana se on tehnyt mahdolliseksi uudenlaisen poliittisten identiteettien rakennustyön (esim. Warner 2013). Kuten historioitsija Tuomas Tepora (2018, 186; ks. myös Heimo 2014) toteaa, sisällissotaa muistetaan entistä aktiivisemmin internetissä ja sosiaalisessa mediassa, missä myös sodan osapuolten muistiorganisaatiot ovat aktiivisia. Hänen mukaansa digitaalissa muistelussa visuaalisuus korostuu. Sosiaalinen media antaa tavallisille käyttäjille mahdollisuuden osallistua aktiivisesti menneisyyttä koskevien käsitysten rakentamiseen ja myös asiantuntijatiedon haastamiseen (Lähteenmäki & Virta 2016).

Vaikka sisällissodan satavuotismuistelu vuonna 2018 tuotti tutkimustietoa myös sisällissodan historiakulttuurista (esim. Tepora 2018), sen musiikillista perintöä on edelleen tutkittu erittäin vähän. Folkloristiikan professori Anne Heimo (2014) on tarkastellut sisällissodan muistamista internetissä. Hänen artikkelissaan käsitellään myös YouTubeaineistoja. Kummankin osapuolen laulujen historiasta on kirjoittanut kattavimmin Vesa Kurkela (2009). Punais-

ten lauluperinnettä sisällissodan ajalta on tutkinut muun muassa historioitsija Sami Suodenjoki (2019). Sen sijaan valkoisten musiikki on tutkimuksessa jäänyt jokseenkin huomiotta (Kauhanen 2021, 16).

Aineistona YouTubein kommentit ovat monitulkintaisia, sillä kontekstista ei läheskään aina ole pääteltävissä, mitä kommentoija lyhyellä kirjoituksellaan tarkoittaa. Usein kommenttien yhtymäkohta videoon on ohut. Vertailukohtana tulee mieleen esimerkiksi antiikin seinäkirjoitukset: jotkut kommentit liittyvät samaan keskusteluun, jotkut ovat vain sattumanvaraisesti peräkkäin (vrt. Saastamoinen 2020). Sekä videon katsojat että tutkijat ovat moneen suuntaan avautuvien ja kerroksellisten merkitysmaailmojen äärellä. Se mahdollistaa myös monenlaisen historiapolitiikan. Esimerkiksi tämän artikkelin otsikkoon valittu ”ylös veljet valkoiset” on suora sitaatti sekä aineistosta että *Vapaussoturin valloituslaulun* sanoituksista. Mutta mitä kirjoittaja on tarkoittanut? Kirjoittaako hän vain osoittaakseen tuntevansa laulun sanat? Onko sitaatti kehoitus toimintaan? Jos on, tarkoittaako valkoisuus oikeistolaisista poliittisista vakaumusta vai ihonväriä? Riittääkö historiapolitiikaksi se, että sitaatti on mahdollista tulkita poliittiseksi iskulauseeksi?

Valkoisen armeijan laulut

Sotilasmusiikin merkityksestä Suomen itsenäistymisen ja vuoden 1918 aikoihin kertoo, että suomalainen sotilassoittokunta perustettiin jo Lockstedtin leirillä, missä Saksaan lähetettyjä suomalaisia jääkäreitä koulutettiin. Vaikka Suomen sisällissota oli varsin lyhyt, sen aikana kumpikin osapuoli ehti perustaa omat soittokuntansa. Soittimet olivat soittajien omia, vastapuolelta takavarikoituja tai valkoisten tapauksessa jopa ruotsalaisten lahjoitusvaroilla hankittuja. (Vuolio 2003, 47–49.)

Suomen sisällissodan aikana valkoiset luottivat perinteisiin isänmaallisiin lauluihin, joita olivat muun muassa virsi *Jumala omi linnamme* ja *Porilaisten marssi*. Sisällissodan – tai laajemmin ensimmäisen maailmansodan – taistelukentillä syntyi kuitenkin myös muutamia erityisesti tätä sotaa kuvannutta laulua, joista tunnettuja ovat jääkäri liikkeen marssit ja pohjalaiset kuplettilaulut. Sodan jälkeen sävellettiin myös surumusiikkia. Jääkäri liikkeen marssit ovat säilyneet meidän päiviimme osana sotilassoittokuntien ohjelmistoa. (Kurkela 2009.) *Jääkärimarssi* (*Jääkärien marssi*) ja *Karjalan jääkärien marssi* ovat edelleen Puolustusvoimain joukko-osastojen perinнемarsseja (Suomen puolustus-

voimat ennen ja nyt 2001). Valkois-
ten lauluja on myös taltioitu äänitteille
ja nuottijulkaisuihin (Kauhanen 2021,
17–18).

Keskityn artikkelissa kuuteen sisäl-
lissodan valkoisen osapuolen lauluun.
Niistä kaksi, *Jääkärimarssi* (myös *Jää-
kärrien marssi*) sekä *Karjalan jääkärrien
marssi*, ovat syntyneet jääkäriliikkeen
käyttöön, ja niitä on laulettu myös jää-
kärrien palattua Suomeen kesken sisällis-
sodan. *Vapaussoturin valloituslaulu*, *Vöy-
rin marssi* ja *Kuularuiskulaulu* kertovat
pohjalaisen ”talonpoikaisarmeijan” uro-
teoista. Suojeluskuntalaulu *Vilppulan
urhojen muistolle* edustaa sodanjälkeistä
valkoista surumusiikkia. (Kurkela 2009,
427–431; ks. myös Vuolio 2003, 83–85 ja
Kauhanen 2021, 16–18.)

Jääkärimarssia laulettiin myös talvi-
ja jatkosodassa, mutta sotien jälkeen se
kiellettiin vuosikausiksi sopimattoma-
na (Similä 2007, 26–27; Vuolio 2003,
85; ks. myös Similä 2007, 29–30). Ny-
kyiseen asemaansa marssi nousi vuonna
1998, kun sitä alettiin soittaa presiden-
tin itsenäisyyspäivän vastaanoton en-
simmäisenä sisääntulomarssina.

Vapaussoturin valloituslaulun me-
lodia on *Suomen Kaartin paluumarssin*
(”Kauan on kärsitty vilua ja nälkää”) ja
sanoitus kirjailija Ilmari Kiannon. Tek-
stissä kehoitetaan valkoisia veljiä nouse-
maan eri puolilla Suomea. *Vöyrin mars-*

sin nimi viittaa Vöyrillä Pohjanmaalla
toimineeseen alipuseerikouluun. Tek-
stissä on suoria viitteitä muun muassa
suojeluskuntiin, sisällissodan tapahtu-
miin ja jääkäriliikkeeseen (”suojelus-
kunnat Suomenmaassa järjestystä vaa-
tii / kaikki ryssät maasta pois ja alas pu-
nakaarti”). Tietävästi marssia myös
laulettiin jo sisällissodan aikana. *Kuula-
ruiskulaulu* on sisällissodan jälkimmäin-
geissa syntyneitä kuplettilauluja. Lau-
lu kertoo jääkäriupseeri Antti Isotalon
seikkailuista ”polosuja” eli bolshevik-
keja, käytännössä suomalaisia punaisia,
vastaan. Sodan jälkeen kuplettilaulut
pyrittiin kuitenkin unohtamaan, koska
ne eivät sopineet uhrimieltä ja taistelu-
tahtoa korostavaan voiton juhlintaan
(Kauhanen 2021, 16–17).

Vilppulan urhojen muistolle on sävel-
letty sisällissodan jälkeen surumusi-
kiksi kaatuneille valkoisille. YouTube-
videoissa tämä historiallinen tausta ei
käy ilmi, vaan sekä videoita että kom-
mentteja hallitsee talvi- ja jatkosodan
tapahtumiin liittyvä paatos. Tähän lie-
nee vaikuttanut Pekka Parikan ohjaa-
man, Antti Tuurin samannimiseen ro-
maanin perustuvan *Talvisota*-elokuvan
(Parikka 1989) kohta, jossa pohjalai-
set lähtevät talvisotaan laulaen kappa-
letta. Tämä elokuvakatkelmä on yleinen
myös YouTube-videoissa.

YouTube-videot historiapoliitiikkana

Historian hyödyntämistä nykyajan
yhteiskunnallisissa pyrkimyksissä kut-
sutaan historiapolitiikaksi. Historioitsija
Pilvi Torsti (2008) jakaa historiapoliti-
ikan kuuteen kategoriaan, jotka ovat kou-
lujen historianopetus, julkinen historia-
kulttuuri (esimerkiksi muistomerkit),
yleistajuiset julkaisut (myös nettifooru-
mit ja YouTube-videot), juridiset pää-
tökset, eri tahojen puheet ja kommentit
sekä historiaan kohdistuvat tutkimuk-
set, seminaarit ja konferenssit. Historia-
politiikkaa motivoivat ulkopoliittiset,
sisäpoliittiset ja ”universaalin hyvän”
pyrkimykset. Yli kymmenen vuotta
Torstin artikkelin jälkeen ja oman ai-
neistoni pohjalta olisin valmis lisää-
mään luetteloon myös identiteettimoti-
ivit: millä tavalla menneisyyden pohjalta
rakennetaan yhteenkuuluvuutta tai sul-
jetaan toisia pois joukosta.

Poliittisen historian emeritusprofes-
sori Seppo Hentilä (2018, 11) erottaa his-
toriapoliitiikan muusta historiakulttuu-
rista sen perusteella, että historiapoliti-
ikalla on tietoisia päämääriä. Sen sijaan
Torstin (2008) mukaan historiapoliti-
tinen toiminta voi olla tarkoituksellis-
ta, mutta yhtä lailla on mahdollista, et-
tei poliittisista motiivia tiedosteta. Arki-
kielessä politiikalla tarkoitetaan puolue-

politiikkaa. Kuitenkin kulttuurintutkimuksessa politiikan käsite on laajempi. Poliittikka on kamppailua merkityksistä. Kaikki representaatiot ovat poliittisia, koska maailman kuvaamisen lisäksi ne rakentavat käsityksiä maailmasta. (Rossi 2010.) Myös poliittisessa antropologiasa vallan ajatellaan ilmenevän symboleiden kautta, joten poliittiset toimijat pyrkivät vaikuttamaan niihin joko tietoisesti tai tiedostamatta (esim. Kertzer 1988).

Historian poliittisessa käytössä oleellinen kysymys on, mitä ja miten menneisyyden tapahtumia muistetaan ja unohtetaan sekä miten käsityksiä kollektiivisesta muistista rakennetaan eri toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa. Menneisyyden ja poliittisesti merkityksellisen muistamisen suhde on kaksisuuntainen: toisaalta nykyiset poliittiset olosuhteet määrittävät menneisyyden muistamista, toisaalta menneisyyden muistamisella on poliittisia seurauksia nykyajassa. Poliittisessa kamppailussa saa valtaa, jos pystyy määrittämään, millaisia symbolisia merkityksiä menneisyyden tapahtumilla on. (Esim. Verovšek 2016; vrt. Kertzer 1988.) Samoja tapahtumia voidaankin käyttää monenlaisten poliittisten päämäärien edistämiseen, ja yhteiskunnallinen teksti vaikuttaa siihen, millaisia merkityksiä ne poliittisessa keskustelussa saavat (esim. Linchenko & Anikin 2020).

Vaikka tässä artikkelissa huomion kohteena olevat videot tai niiden kommentit eivät olisi poliittisesti motivoituja, ne voivat saada historiapolitiittisia merkityksiä. Kulttuurisessa musiikin tutkimuksessa myös musiikkia pidetään poliittisena ilmiönä. Musiikin avulla luodaan ihmisten välisiä valtasuhteita, mutta myös neuvotellaan niistä. Musiikkikulttuurin tutkija tarkastelee musiikkia vallan ja sen kyseenalaistamisen kenttänä. Musiikki on tehokas identiteettien rakentamisen väline. Myös yhteiskunnallinen asema vaikuttaa ihmisyyksien musiikillisen toiminnan mahdollisuuksiin ja siihen, kenen näkemys musiikkikulttuurissa kuuluu. (Leppänen & Moisala 2003, 77–83.)

Esimerkiksi koulujen laulunopetusta feministisestä näkökulmasta tutkinut Taru Leppänen (2011, 33–35) on todennut, että vielä nykyäänkin isänmaallisissa lauluissa isänmaallisuus yhdistyy väkivaltaiseen heteromaskuliinisuuteen ja muiden poissulkemiseen. Myös etnomusikologi Philip Bohlmanin (2004) mukaan nationalistiselle musiikille, johon hän lukee mukaan muun muassa isänmaalliset marssit, on tyypillistä erontekojen rakentaminen ihmisryhmien välille.

Viime vuosina nationalismintutkimuksessa on keskusteltu kiivaasti niin sanonut kuuman ja banaalin nationalis-

min sekä banaalin nationalismin ja arkipäivän nationalismin eroista ja yhteyksistä. Sosiaalipsykologi Michael Billig esitteli 1990-luvun puolivälissä vaikutusvaltaisen teoriansa arkipäivän banaalista nationalismista. Hänen mukaansa nationalismia on totuttu pitämään väkivaltaisten separatistiliikkeiden ideologi-ana, mutta nationalismia on myös arkipäiväinen kansallisten symbolien käyttö, jonka myötä kansallisvaltio on läsnä ihmisen arjessa. Billig kirjoittaakin liputusnationalismista (*flagging nationalism*), joka on huomaamatonta ja tiedostamatonta mutta jolla on suuria poliittisia vaikutuksia. Se hyväksytään ilman kritiikkiä, ja se tekee juuri kansakunnista maailmanpolitiikan luonnollisia toimijoita. (Billig 1995.) 2000-luvulla on keskusteltu myös banaalin nationalismin ja arkipäivän nationalismin erosta. Käsitteinä ne muistuttavat toisiaan, mutta arkipäivän nationalismissa toimijana korostuvat valtioiden sijaan tavalliset ihmiset, jotka ylläpitävät käsitystä valtiosta ja kansakunnasta omassa arkielämässään. (Esim. Fox & Miller-Idriss 2008; Hearn & Antonsich 2018; Duchesne 2018.)

Historioitsija Pertti Grönholmin (2010) mukaan menneisyyttä koskeva tieto ja symbolit voivat olla sekä eheyttäviä kulttuurisia työkaluja että vallankäytön välineitä. Yksilöt merkityksellistävät menneisyyttä yhteisönsä osana,

ja muistojen ja kokemusten jakaminen on tärkeää yhteisöllisen identiteetin rakentamisen kannalta. Tutkimuksessa on tärkeää kiinnittää huomiota myös keskenään ristiriitaisiin pyrkimyksiin sekä yhteiskunnallisiin instituutioihin, joiden puitteissa yksilöt toimivat (Hearn & Antonsich 2018). Tämän tutkimuksen kannalta on oleellista, että menneisyyden tapahtumia ja symboleita käytetään samanaikaisesti monenlaisten päämäärien edistämiseen jopa samojen yhteisöjen tai internetympäristöjen sisällä, mutta kaikilla pyrkimyksillä ei ole yhtä hyvät mahdollisuudet saada vastakaukia. Erilaiset yhteiskunnalliset instituutiot luovat puitteita, jotka vaikuttavat yksilöiden mahdollisuuksiin saada ymmärrystä omille päämäärilleen. Esimerkiksi tiettyjen marssilaulujen hyödyntäminen armeijassa tai valtiollisissa juhlissa voi muokata niihin liittyviä muistoja ja mahdollisia merkityksiä jopa enemmän kuin laulujen historiallinen tausta.

Ristiriitainen mediaetnografia

Tutkimuksen aineistoa ovat YouTube-videoihin jätetyt kommentit. Aineistoon kuuluu yhteensä 47 kuudesta edellä mainitusta laulusta tehtyä YouTube-videoita kommentteineen (taulukko 1).

Videoita oli katsottu aineistonkeruun hetkellä YouTuben antamien

Taulukko 1. Tutkimuksen aineisto.

Laulu	Videoita	Latauksia yht.	Kommentteja yht.
<i>Jääkärimarssi</i>	13	3 250 000	1 600
<i>Karjalan jääkärien marssi</i>	3	396 000	190
<i>Kuularuiskulaulu</i>	4	100 000	30
<i>Vilppulan urhojen muistolle</i>	7	200 000	130
<i>Vapaussoturin valloituslaulu</i>	11	1 150 000	3 000
<i>Vöyrin marssi</i>	9	646 000	420
Yhteensä	47	5 742 000	5 370

tietojen mukaan yhteensä 5,7 miljoonaa kertaa, ja kommentteja videoihin oli kertynyt yli 5 300. Sisällissodan valkoisten lauluperinnettä on tutkittu erittäin vähän, joten tässä tutkimuksessa lauluvallinnat ja niiden historiallisen taustan tulkinta perustuu suurelta osin musii-kinhistorian professorin Vesa Kurkelan sisällissodan musiikkia kummankin osapuolen näkökulmasta tarkastelemaan artikkeliin (Kurkela 2009), joka on ainoita yleisesityksiä aiheesta.

Kaikista Kurkelan mainitsemista musiikkikappaleista ei kuitenkaan ole tehty YouTube-videoita tai ainakaan niitä ei ole kommentoitu. Olen valinnut tutkittavaksi lauluja, joista YouTube-aineistoa kommentteineen on saatavilla. Tarkasteluun valitut valkoisten laulut ja marssit myös ymmärretään YouTube-

kommenteissa jollain tavalla maamme poliittiseen menneisyyteen liittyviksi, toisin kuin vaikkapa Kurkelan mainitsema, sodan aikana suosittu virsi *Jumala ompe linnamme*, jonka olen jättänyt tutkimuksen ulkopuolelle. Valitsemani laulut ovat syntyneet ajallisesti lähellä vuoden 1918 sisällissotaa – sisällissotaan läheisesti liittyvän jääkäri liikkeen parissa, sodan aikana tai pian sen jälkeen. Niissä on edustettuna sekä nykyäänkin edustuskelpoinen, vakavamielinen sotilasmusiikki että hirtehin kuplettilaulu, jolla ei sittemmin ole ollut sijaa julkisissa tilaisuuksissa.

Aineisto on kerätty vuosina 2018 ja 2020. Olen pyrkinyt huomioimaan tutkimuksessa kaikki saatavilla olleet valitsemistani lauluista tehdyt videot, joita oli tuohon mennessä kommentoitu. Kom-

menteista olen jättänyt huomioimatta ne, joiden sisältö tyypistyy ”hieno kappale”-tyylisiin huomioihin. Olen rajannut tarkastelun käytännön syistä vain suomen, englannin ja ruotsin kielellä kirjoitettuihin kommentteihin. Huomionarvoista on, että keskusteluihin osallistuu paljon muitakin kuin suomalaisia. Olen jättänyt tarkastelun ulkopuolelle myös kommentit, joissa muunmaalaiset ihmiset keskustelevat oman maansa historiasta vailla selvää kytköstä Suomeen tai sisällyssataan. Aineistossa on myös meemi-kommentteja, joiden taustaa en tunne, esimerkiksi irrallisena lauseena moneen kertaan toistettu ”when snow starts to speak Finnish”, jolla viitattaneen talvisodan tapahtumiin. Myös talvisodassa kunnostautuneen tarkka-ampuja Simo Häyhän nimi mainitaan useissa kommentteissa ilman lisäselityksiä. Olen jättänyt nämä kommentit syrjään, koska ne ovat luonteeltaan selvästi muusta aineistosta erillistä hokemien toistamista ilman kommentoijan itsenäistä panosta keskusteluun. Tarkasteltavan aineiston määrä on silti ollut varsin suuri.

Tyypillisessä nykyaikaa käsittelevässä kommentissa todetaan, että on ”surullista että asiat ovat niin kuin ovat”. Sitaatti pakottaa kysymään, mitkä asiat ja miten ne ovat. Konteksti, radikaali isänmaallinen laulu, houkuttelee tulkitsemaan sitaattia esimerkiksi Suomen maa-

hanmuuttopolitiikan tai kansakunnan moraalisen tilan konservatiivisena kritiikkinä. Ovathan oikeistopopulistiset ja jopa äärioikeistolaiset toimijat muutenkin pyrkinet omimaan kansallismielisiä symboleita omien päämääriensä edistämiseen. Toisaalta mikään ei sulje pois mahdollisuutta tulkita sitaattia aivan toisinpäin, harmistuksena sosialistisen vallankumouksen epäonnistumisesta tai vaikkapa hyvinvointivaltion perinnön hukkaamisesta. Kun kommentit ovat lyhyitä ja epämääräisiä, niiden tulkinta edellyttää oletuksia kirjoittajan maailmankuvasta. Toisen lukijan tulkinta kommentista voi poiketa huomattavasti siitä, mitä alkuperäinen kirjoittaja on ajatellut tarkoittavansa, ja tutkijankin on syytä olla tarkkana, ettei tee liian pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Olen kerännyt aineistoni YouTube-sa, joten tutkimusta voidaan pitää media-etnografiana, jossa antropologinen kenttätyö tapahtuu verkkoympäristössä (esim. Sumiala & Tikka 2013). Tavalliseen etnografiseen tutkimukseen verrattuna tämänkaltaisesta mediaetnografiasta puuttuu vuorovaikutus tutkittavien kanssa. Kun aineiston tuotantoon on osallistunut satoja, jopa tuhansia henkilöitä, kattava kommunikointi tutkimuksesta ja sen päämääristä on myös käytännössä mahdotonta.

Vaikka sekä hyödyntämäni YouTube-

videot että niihin liittyvät kommentit ovat julkisia, niiden käyttöön liittyy tutkimuseettisiä ristiriitoja. Videoiden tekijät ja keskusteluun osallistujat tiedostavat varmasti, että videot ovat julkisia ja kenen tahansa arvioitavissa siinä missä esimerkiksi sanomalehtikirjoitukset. He eivät kuitenkaan ole tarkoittaneet niitä tutkimusaineistoksi. Esimerkiksi teinityttöjen nettikeskusteluja tutkinut Marjo Laukkanen (2007, 26–29) on huomannut, että keskustelukommenttien päätyminen tutkimukseen voi järkyttää niiden alkuperäisiä kirjoittajia. Suurin osa tutkimukseni aineistosta on luonteeltaan niin yleisluontoista, että siitä ei ole mahdollista tunnistaa henkilöitä. Pyrin kuvailemaan aineistoa ennen kaikkea yleisellä tasolla ja välttänyt suoria viittauksia kommentteihin, joiden perusteella kirjoittaja voidaan yksilöidä.

Olen analysoinut kommenttimassaa aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–115). Käytännössä se on tarkoittanut aineiston lukemista useampaan kertaan, minkä jälkeen olen ryhmitellyt aineistosta nousevat merkitykselliset ajatuskokonaisuudet tarkempaa analyysia varten. Tässä vaiheessa olen kiinnittänyt huomioni usein toistuviin ajatuksiin tai representaatioihin, mutta myös niihin tapoihin, joilla hegemonisia mer-

kityksellistämisen tapoja on aineistossa haastettu. Olen myös pohtinut, millä tavalla eri lauluista tehtyjen videoiden kommentit eroavat toisistaan. Samaan aikaan olen lukenut kommentteja sitä tietämystä vasten, mitä olen aiemmin tutkimustyöni (esim. Mustamo 2016) kautta saanut musiikin merkityksestä kansallismielisissä alakulttuureissa. Norjalainen historian professori Knut Kjeldstadli (1992/2019, 122–125) on osuvasti kuvannut aineiston tulkintaa hermeneuttisena spiraaliliikkeenä, jossa tutkija pyrkii kohti syvempää ymmärrystä toimintatapojen ja instituutioiden takana piilevästä merkitysten ja pyrkimysten maailmasta. Tulkinta alkaa esiyymmärryksestä, ja se syvenee kierros kierrokselta, kun tutkija prosessin aikana tutustuu uusiin ajattelutapoihin ja tutkimuskohteen yksityiskohdat asettuvat kokonaisuuden osaksi.

Tutkimukseni on luonteeltaan kulttuurista musiikintutkimusta. Sen lähtökohta on, että musiikki on sosiaalinen ja kulttuurinen ilmiö. Musiikkia tarkastellaan sen kulttuurisessa ja historiallisessa kontekstissa. Huomion kohteena ovat merkitykset, joita musiikille annetaan ja joita sen avulla tuotetaan. (Leppänen & Moisala 2003.) Myös analyysi perustuu siihen, että aineistossa esiintyvien representaatioiden taustalla on jaettu kulttuurinen todellisuus. Representaatiot eivät

edusta vain itseään vaan laajempaa kulttuuri-ilmiötä. (Törrönen 2010.)

Leppänen ja Moisala (2003, 82–83) huomauttavat, että kulttuurisessa musiikintutkimuksessa tuleekin arvioida myös tutkijan omaa identiteettiä ja asemaa suhteessa tutkimuskohteeseen. Kuten muillakin suomalaisilla, suhteeni vuoden 1918 sisällissotaan perustuu eri lähteistä kuultuihin ja luettuihin, kuluneen ajan himmentämiin kertomuksiin. Vaikka lapsuudenkodissani ymmärrettiin kummankin osapuolen motiiveja, vuoden 1918 sotaa on aina kutsuttu vapaussodaksi. Tämä selittää osittain, miksi kiinnostuin juuri valkoisen osapuolen musiikkiperinteestä – toki sen lisäksi, että sitä ei juuri ole tutkittu. Myös taustani kansallismielisen musiikin tutkijana osaltaan vaikuttaa tulkintakehykseen, johon aineiston asetan. Tällä tarkoitan huomion kiinnittymistä niihin yhteyksiin, joita kommenteilla ja keskusteluketjuilla näyttää muista yhteyksistä tuttuihin nationalistisiin ja äärioikeistolaisiin puhetapoihin ja merkityksiin. Tutkimusprosessin aikana olen pyrkinyt syventämään tätä esiyymmärrystä kohti kokonaisvaltaista ymmärrystä YouTube-komenttien merkityksestä osana sisällissodan musiikin historiapolitiikkaa.

Sisällissodan valkoisista lauluista tehtyjen YouTube-videoiden kommentteissa sisällissodan tapahtumat näyt-

täytyvät vieraina ja ulkokohtaisina internetajan yleisölle. Vaikka sisällissodan merkityksestä käydään keskustelua YouTuben kommentteissa, kommenttien enemmistölle laulujen yhteys sisällissotaan on hyvin epäselvä, jolloin niiden arvellaan kertovan pikemminkin paremmin tunnettujen talvi- ja jatkosodan tapahtumista. Tärkeä havainto on myös useiden kommenttien avoin poliittisuus: sisällissodan valkoisia lauluja kommentoimalla otetaan kantaa ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ja poliittisiin kysymyksiin Suomessa ja muualla maailmassa.

Ensimmäisenä tässä artikkelissa tarkastelen, millaista keskustelua kommenteissa käydään vuoden 1918 sisällissodan tapahtumista ja merkityksestä ja sen oletetusta yhteydestä talvi- ja jatkosodan taisteluihin. Tämän jälkeen käsittelem muun muassa toisen maailmansodan veteraaneihin, armeijamuistoihin ja Suomen urheilumenestykseen keskittyvää arkipäivän nationalismia, jossa kommenttien yhteys sisällissotaan on katkennut kokonaan. Viimeiseksi pohdin sisällissodan lauluja nyky-yhteiskunnan ja -politiikan jakolinjojen kuvastajana, mistä äärimmäisimpänä ilmiönä nousevat esiin äärioikeistolaiset ja juutalaisvastaiset väitteet ja asenteet.

Miksi veljiä piti tappaa

Vuoden 1918 tapahtumat ovat jättäneet jälkeensä suuren määrän historiakulttuuria sekä osin vaiettuja muistoja. Sodan tulkinnat ovat eri aikoina vaihdelleet poliittisten suhdanteiden mukaan. Heti sodan jälkeen voittaneiden valkoisten näkökulma hallitsi julkista keskustelua. Valkoisen Suomen hegemonia päättyi jatkosodan rauhaan, ja myöhemmin etenkin Väinö Linnan romaani *Täällä Pohjantähden alla* toi punaisten kokemukset julkisuuteen. Neuvostoliiton romahdaminen ja uusisänmaallinen käänne puolestaan voimistivat vapaussotadiskurssia mediassa, ja viime aikoina julkisessa keskustelussa on haettu sodan yleismaailmallista merkitystä. (Hentilä 2018; Kinnunen 2018; myös Peltonen 2003.) Uusisänmaallisella käännteellä tarkoitetaan kylmän sodan jälkeen niin Suomessa kuin monissa muissakin Euroopan maissa tapahtunutta asenneilmapiirin muutosta, jonka myötä sotatapahtumista tuli entistä tärkeämpi osa kansallista identiteettiä (Kinnunen & Jokisipilä 2012).

Teporan (2018, ks. myös Mähkä 2018) mukaan nykysuomalaisen kulttuurinen muistiyhteys sisällissodan tapahtumiin on jo katkennut ja yhteys sotatapahtumiin rakentuu ennen kaikkea historiakulttuurin tuotteiden väli-

tyksellä. Tämä näkemys eroaa jossain määrin suomalaisten historiatietoisuutta tutkineen Pilvi Torstin (2012, 123–133) kymmenen vuoden takaisista tutkimustuloksista, joiden mukaan sisällissotaa merkityksellistetään oman suvun tai perheen kokemusten kautta. Vieraantumisen vuoden 1918 tapahtumista leimaa keskustelua myös YouTubessa jopa siinä määrin, että edes suomalaiset kommentoijat eivät välttämättä hahmota, mistä sodasta puhutaan. Sisällissotaa ja sen merkitystä kyllä käsitellään laulun kommenteissa. Kommenteille on leimallista ulkokohtaisuus. Moni keskustelija yhdistää sisällissodan laulut talvi- ja jatkosotaan, joten tyypillinen keskustelu koskee sitä, mistä sodasta laulut ylipäätään kertovat. Ulkomaalaisille kommentoijille pyritään selittämään sisällissodan tapahtumia ja taustoja, tosin usein puutteellisin tiedoin.

Laulujen välilläkin on isoja eroja siinä, kuinka usein ne osataan ollenkaan yhdistää vuoden 1918 tapahtumiin. Yleisintä se on *Vapaussoturin valloituslaulus*, jonka nimikin johdattelee kuulijan oikeaa sotaa kohti, kun taas *Jääkärimarssi* ja etenkin *Karjalan jääkärien marssi* ovat kommenteissa kadottaneet historiallisen taustansa ja sekoittuneet sotilasmusiikin ja isänmaallisen musiikin kaanoniin. Toki joitakin jääkäriilikettä ja sisällissotaa käsitteleviä kommentteja niidenkin

kommenttiketjuissa on.

Pohjanmaalla toimineeseen Vöyriin aliupseerikouluun linkittyvässä *Vöyriin marssissa* viittaukset vuosien 1917 ja 1918 tapahtumiin herättävät nykyään jo hämmennystä: ”Siis mikä vittu tämä Vöyri oikein on?” Tämä käy ilmi myös siitä, että laulun sanoituksen englanninkielisessä käännöksessä Saksanniemiä on yritetty kääntää englanniksi (”mainland of Germany”). Saksanniemi on paikka, jossa suojeluskuntalaiset ja venäläiset ottivat yhteen vuonna 1917.

Vaikka tarkastelen valkoisten lauluperinnettä ja oikeistolaiset, joissakin tapauksissa jopa äärioikeistolaiset, näkemykset hallitsevat keskustelua kommenttiketjuissa, sodan merkitystä ei tulkitse pelkästään valkoisen osapuolen näkökulmasta. Tämä pätee etenkin keskusteluihin, joissa todella keskitytään sisällissodan tapahtumiin ja niiden merkitykseen yleisluontoisemman isänmaallisen päätöksen asemesta. Kommenteissa nousevat esiin myös punaisten ymmärrettävät päämäärät, valkoinen terrori ja ylipäätään sodan kauhut. Näissä kommenteissa valkoisia kutsutaan terroristeiksi, murhaajiksi ja natseiksi. *Jääkärimarssia* kutsutaan lahtarimarssiksi, joka sävellettiin ”Saksan kätyrien kunniaksi”, ja toisessa kommentissa sen tahdissa väitetään surmatun ”20 000 sorrettua”. Huomionarvoista on, että selvästi

punaista näkökulmaa kuvastavat kommentit esitetään YouTubeessa usein omalla nimellä siitä huolimatta, että vasta-reaktio on yleensä alatyylinen. Herääkin kysymys, mikä on tuonut nämä keskustelijat kuuntelemaan ja kommentoimaan vastapuolen musiikkia. YouTube algoritmi, sosiaalisessa mediassa jaettu linkki vai silkka halu provosoida?

Kommenteissa surraan sitä, että suomalaiset nousivat toisia suomalaisia vastaan, ja kysytään, miksi ”veljiä” ylipäättään piti tappaa. Eräässä *Vöyrin marssin* kommentissa paitsi esitetään pitkä ja perehtynyt analyysi sodan syistä, myös nostetaan esiin sodan raadollinen puoli: ”Sisällissodassa on hirvittävä määrä uhreja, vääryksiä ja hirmutöitä, kauhua, pelkoa ja vihaa. Siitä ei paljon hyvyttä ja sankaruutta löydy; terroria, julmuutta ja mielivaltaa kylläkin yllin kyllin ja molemmin puolin.” Sekä vasemmistohenkiset, erityisesti punaisten näkökulmaa ymmärtävät kommentit, että syvälliset, pohdiskelevat analyysit ovat kuitenkin kommenttiaineistossa vähemmistöä.

Punaisia ymmärtävien näkökulmien vastapainona kommenteissa pohditaan, että ”ilman isänmaanystäviä” eli tässä tapauksessa jääkäreitä Suomesta ei koskaan olisi tullut modernia demokratiaa. Kaikki kommenttien kirjoittajat eivät halua ymmärtää punaisten motiiveja, vaan heitä syytetään muun muassa

halusta liittää Suomi Neuvostoliittoon – jota ei vuonna 1918 ollut vielä olemassa. Eräässä kommentissa arvellaan, että punaiset ovat sadan vuodenkin jälkeen katkeria siitä, että Suomesta tuli ”yksi maailman parhaista maista”. Muutamassa kommentissa vuoden 1918 tapahtumien luonnetta sisällissotana on pyritty häivyttämään ottamalla kirjaimellisesti muun muassa *Vapaussoturin valloituslaulun* uho ”ryssiä” vastaan. Näissä kommenteissa punaisia pidetään etnisesti venäläisinä, kun taas kaikkien etnisten valkoisten oletetaan olleen valkoisia. Sekä valkoisten voitto pelastuksena Neuvostoliiton osaksi joutumiselta että käsitys venäläisistä valkoisen osapuolen vastustajina sisällissodassa ovat edelleen olemassa olevia sisällissodan tulkintoja, joskin etenkin jälkimmäistä väitettä kannattaa hyvin pieni vähemmistö suomalaisista (Torsti 2012, 112–113).

Kansallisten näkökulmien rinnalla brittikommentoija tarjoaa suomalaiselle yleisölle luokkateoreettisesti puhtasopisen selityksen. Siinä hän rinnastaa valkoiset ja rodullista ylemmyyttä tuntevan varakkaan ruotsinkielisen yläluokan, joka sortaa alempaa rotua edustavaa suomenkielistä kansaa. Ei niin varakkaan vapaussoturin jälkeläisenä esiintyvän suomalaisen vastaus on tily: ”Fuck off commie.” Ulkomaalainen, luokkakantainen näkökulma sisällissotaan on kui-

tenkin aineistossa täysin poikkeuksellinen. Suurin osa sisällissodan tulkinnoista on suomalaisten kirjoittamia.

Sisällissodan valkoisten laulujen YouTube-kommenttien analyysi vahvistaa käsitystä siitä, että vuoden 1918 sisällissota on useimmille nykysuomalaisille jo kaukaista historiaa, josta ei ole juuri säilynyt edes sukupolvelta toiselle siirtyviä muistoja. Videoiden kuvamateriaalissa esiintyy jonkin verran kuvia jääkäreistä ja suojeluskunnista, mutta esimerkiksi Mannerheim esitetään useimmiten toisen maailmansodan aikaisessa univormussa. Eri aikakausien kuvamaailmat sekoittuvat toisiinsa, ja yleinen on myös nykyinen Suomen lippu, joka ei sisällissodan aikaan ollut vielä käytössä.

Vapaussotamme loppunäytös

Vaikka sisällissodan tapahtumat vaikuttavat varsin vierailta ja ulkokohtaisilta YouTube käyttäjien enemmistölle, kailta kommenttien kirjoittajiltakaan ei ole jäänyt huomaamatta, että sekä videoiden kuvamateriaali että muut kommentit usein kuvaavat sisällissodan asemesta talvi- ja jatkosodan tapahtumia ja merkitystä. Joidenkin mielestä tämä ”kertoo historiatajun puutteesta”. Toisten mielestä sotien kuvaston sekoittuminen toisiinsa ei ole ongelma, vaan muun muassa *Vöyrin marssin* säe ”kaikki ryssät

maasta pois” tai *Vapaussoturin valloituslaulun* ”tulkoon ryssiä tuhannen tuhatta / Karjalan armeija kestää sen” ikään kuin ennakoivat toisen maailmansodan taisteluita Neuvostoliiton armeijaa vastaan. Joidenkin mielestä samoja lauluja on käytetty myös talvi- ja jatkosodassa, mikä ehkä pitää paikkansa esimerkiksi *Jääkärimarssin* tapauksessa (ks. Similä 2007, 27). Väite tuskin kuitenkaan pätee *Vapaussoturin valloituslauluun*, *Vöyrin marssiin* tai *Kuularuiskulauluun*.

Vuoden 1918 tapahtumien suhdetta talvi- ja jatkosotaan pohditaan kommentteissa harvakseltaan myös punaisten näkökulmasta. Varsin monessa kommentissa korostetaan, että ”ilman punaista työväenluokkaa” ei olisi taisteltu talvisotaa, johon ”kelpasi köyhien punaisten apu”. Sosiaalidemokraatiksi tunnustautuva kirjoittaja huomauttaa, että entiset punaiset taistelivat jopa urhoollisemmin kuin ”Mannerheimin munanimijät” ja sodanjälkeisiin saavutuksiin kuuluu myös hyvinvointivaltion rakentaminen. Myöhemmin hän kuitenkin toteaa, että talvi- ja jatkosodassa myös valkoinen puoli pyrki hyvittämään sisällissodan vääryyksiä. Petturiksi leimaaminen kuitenkin harmittava edelleen. Toisen kommentoija huomauttaa, että jos esimerkiksi Lapun liike olisi saavuttanut tavoitteensa, talvisodassa osoitettua yhteishenkeä ei olisi syntynyt. *Jääkäri-*

marssin kommentoija myös muistuttaa, että Venäjän vallan loppuaikoina jääkärien ja aktivistien lisäksi myös myöhemmin vallankumousta yrittäneet sosiaalidemokraatit olivat itsenäisyysmielisiä. Sodan jälkeen isänmaalliseksi kelpasi hänen mukaansa vain osa kansasta.

Näissä vasemmistohenkisissä kommentteissa kyseenalaistetaan valkoisen Suomen yksinoikeus isänmaallisuuteen ja itsenäistymiseen. Kommenttien kirjoittajat korostavat, että myös työväenliike edisti Suomen itsenäistymistä ja taisteli Suomen itsenäisyyden puolesta talvi- ja jatkosodassa, jopa urhoollisemmin kuin valkoiset. Samaa YouTubevideota käytetään sekä valkoisen Suomen historiatulkinnan vahvistamiseen että kyseenalaistamiseen. Toisaalta myös vasemmistolaisissa kommentteissa uusinnetaan kertomusta siitä, että sisällissodan kokenut kansa yhdistyi uudelleen talvisodassa. Myös historiatietoisuustutkimuksessa suomalaisten vastaajien enemmistö on sitä mieltä, että talvisodan ansiosta suomalaiset yhdistyivät samalle puolelle ja siirsivät sisällissodan jakolinjat taka-alalle (Torsti 2012, 135). Eräs kommentin kirjoittaja myös huomauttaa, että nykyään *Jääkärimarssista* tykätään yli puoluerajojen.

Avoimesti vasemmistohenkinen ja valkoisen Suomen hegemoniaa kyseenalaistava keskustelu talvi- ja jatko-

sodasta on kuitenkin aineistossa suhteellisen harvinaista. Siinä on kuitenkin sovittelevampi sävy kuin aiemmin mainituissa, sisällissotaa punaisten näkökulmasta arvioivissa kommentteissa, joissa valkoisia kutsutaan murhaajiksi tai natseiksi. Joissakin kommentteissa sisällissotaa ja talvi- sekä jatkosotaa yhdistävänä asiana pidetään viholaisuutta venäläisten kanssa. *Vöyrin marssin* kommentoija huomauttaa, että videon kuvitus on eri ajalta kuin laulun kuvaama sota, mutta kummassakin sodassa vastassa on ollut ”sama vuosituhantinen perivihollinen”. Kenties kommentin kirjoittajalla on ollut mielessä ylipäällikkö Mannerheimin ensimmäinen päiväkäsky talvisodan alussa. Siinä Mannerheimin mukaan ”vuosisatainen viholisemme jälleen hyökkää maahamme” ja “[t]ämä sota ei ole muuta kuin Vapaussotamme jatkoa ja loppunäytös” (Mannerheim 1939).

Ajatus ei siis ollut vieras valkoiselle Suomelle talvisodan alussakaan. Kommentin kirjoittaja jatkaa sellaista vapausotadiskurssia, jossa viholisena ei nähty omaan kansaan kuuluvaa vallankumouksellista vaan maan ja kansakunnan rajojen ulkopuolelta tuleva valloittaja, joka uhkasi isänmaata jälleen talvi- ja jatkosodassa. Mannerheimin päiväkäskyn lisäksi vihollinen ulkoistetaan Venäjälle myös *Vöyrin marssin* sanoituk-

sisä: vihollinen on esimerkiksi ”pikku-ryssä Pietarissa”. *Kuularuiskulaulussa* vihollisia ovat puolestaan ”polosut” eli bolshevikit. Yhtymällä tällaiseen historian tulkintaan sekä vapaussoturit että nykyiset YouTube-komentoijat kiertävät kysymykset isänmaata repineen sisällissodan oikeutuksesta.

Veteraanit, jääkiekko ja inttimuistot

Kylmän sodan päättymisen jälkeen uusisänmaallinen käänne nosti etenkin toisen maailmansodan tapahtumat kansallisen kulttuurin valtavirtaan ja sotaveteraanit sankareiksi (Kinnunen & Jokisipilä 2012; Hentilä 2018; 279–287). Myös sosiaalisessa mediassa toisen maailmansodan sotakuvasto on aivan keskeinen elementti kansallisten identiteettien rakentumisessa (esim. Matila 2021). Talvi- ja jatkosota sopivat kansalliseksi syntymyytiksi sisällissotaa paremmin, koska niissä ei ole kiusallisia ratkeamia kansakunnan sisällä (Tepora 2018; Torsti 2012, 111–156). Uusisänmaallisissa keskustelussa isänmaallista on talvi- ja jatkosodan muistelu, kun taas sisällissodan tapahtumat koetaan täysin erilliseksi asiaksi.

Tässä tutkimuksessa talvi- ja jatkosodan merkityksen korostuminen näkyy myös sisällissodan valkoisten laulujen videokuvituksessa ja kommentoinnissa oi-

keastaan riippumatta siitä, mikä on laulun historiallinen tausta tai sanoitusten sisältö. Videoiden kuvamateriaali esittää useammin toisen maailmansodan kuin vuoden 1918 tapahtumia tai jääkäreitä tai suojeluskuntia, jotka osallistuivat sisällissodan taisteluihin. Mielestäni tämä korostaa myös vaikutelmaa sisällissodan tapahtumien vieraudesta nykysukupolville. Luonnollisesti kuvavalintoihin on vaikuttanut myös saatavuus: talvi- ja jatkosodan aikana kuvamateriaalia tuotettiin tietoisesti, ja nykyään kuvat ovat kaikkien käytettävissä sähköisessä muodossa (SA-kuva-arkisto).

Osa sisällissodan valkoisista lauluisista on toki menettänyt merkityksensä nimenomaan jääkäri liikkeen tai sisällissodan valkoisen osapuolen musiikkina. Varsinkin *Jääkärimarssi* on sementoitunut osaksi uusisänmaallista eetos- ta etenkin sen jälkeen, kun siitä tuli vuodesta 1998 alkaen vakituinen osa presidentin itsenäisyyspäivän vastaanoton ohjelmaa. Kommenteista käy ilmi, että *Jääkärimarssi* kuunnellaan YouTubesta nimenomaan itsenäisyyspäivänä tai sen alla. Myös pohjalaisten vapaussoturien surumarssiksi sävelletty *Vilppulan urhojen muistolle* on tullut tutuksi Antti Tuurin romaaniin perustuvasta *Talvisota*- elokuvasta (Parikka 1989), mikä on tehnyt siitä luontevan osan talvisodan perintöä. Kuitenkin myös *Vapaussoturin*

valloituslaulu ja *Vöyrin marssi* keräävät uusisänmaallisia kommentteja, joissa kiitellään veteraaneja ja talvisodan urotoita. Tyypillistä näille kommentteille on tietystä kaavamaisuudesta huolimatta henkilökohtaisempi ote kuin sisällissodan tapahtumia käsittelevissä kommentteissa: veteraani on kommentin kirjoittajan oma isoisä tai isä.

Jääkärimarssi ja *Karjalan jääkärien marssi* ovat myös nykyäänkin keskeisiä puolustusvoimain marssilauluja ja siten tuttuja asevelvollisuuden suorittaneelle kansanosalle. YouTube-kommenttien perusteella marssimusiikin kuuntelu on osa niin sanottujen inttimuistojen kertaamista. Kommenteissa mainitaan usein ase laji ja saapumiserä. Jääkäri ymmärretään useimmiten nykyiseksi sotilasarvoksi: kommentoija kirjoittaa, että minäkin olin jääkäri, tämän tahdissa tuli marssittua. Oikeastaan vain yhdessä *Jääkärimarssin* kommentissa sanotaan ääneen, että jääkäri miehistön arvona on kunnianosoitus kirjoittajan mukaan aikanaan maan puolustuksen selkärangan muodostaneille jääkäreille. Kommentin kirjoittaja muistuttaa, että nykyiset asevelvolliset kantavat ”[j]ääkärien kunniaa mukana[an]”. Uusisänmaallisissa kommentteissa sävy on usein myönteinen. Itsenäisyydestä ollaan kiitollisia, ja *Jääkärimarssi* nuoriso-orkesterin soittamana herättää tunteen, että isänmaan voi

myös luovuttaa seuraavalle sukupolvelle turvallisin mielin.

Esimerkiksi armeijamuistoja kertaavat kommentit sisällissodan lauluisista tehtyjen videoissa ovat arkipäiväisiä ja oletettavasti vailla tietoisia poliittisia pyrkimyksiä. Kuitenkin ne pitävät valtion olemassaolon arki-ihmisen mielissä. Vieläkin paljastavampi esimerkki tällaisesta liputusnationalismista ovat esimerkiksi *Jääkärimarssin* kommenttien kirjoittajat, jotka ilmeisesti etsivät kaltaisiaan Suomen maajoukkueen kannalta voittoisasti päättyneen jääkiekkottelun jälkeen – ainakin keskustelu ja virtuaalinen seläntaputtelu kommenttipalstoilla vilkastuu selvästi jääkiekkovoittoja juhlistaessa. Tämän tutkimuksen aineistossa arkipäivän nationalismin pyhä kolminaisuus muodostuukin veteraanien kunnioittamisesta, inttimuistoista ja jääkiekosta.

Billigin (1995) teoria banaalista nationalismista on herättänyt kritiikkiä ja keskustelua siitä, onko arkipäiväistä, tiedostamatonta nationalismia mahdollista erottaa jopa väkivaltaisia muotoja saavasta ”kuumasta” nationalismista. Kriitikot ovat huomauttaneet, että todellisuudessa nämä nationalismin muodot sekoittuvat toisiinsa. (Esim. Paasi 2016.) Maailma on myös muuttunut sitten *Banal Nationalism*in julkaisun. Enää nationalistiset konfliktit eivät tapahdu län-

simaailman reunamilla, vaan niistä on tullut keskeisiä myös arkipäivän politiikassa. (Hearn & Antonsich 2018.) Tämä näyttäisi pitävän paikkansa myös YouTuben kommenttiosiossa, jossa arkinen liputusnationalismi liittyy radikaaleihin yhteiskunnallisiin kannanottoihin.

Vihervassarit ja mamut maasta pois

Tuomas Tepora (2018) esittää, että sisällissodan tärkein merkitys nyky-yhteiskunnassa on toimia nykyisten yhteiskunnallisten jakolinjojen peilinä. Myös Pilvi Torstin (2012, 111–155) mukaan puoluepoliittinen kanta vaikuttaa sisällissotaa koskeviin käsityksiin enemmän kuin toisen maailmansodan tapahtumia koskeviin käsityksiin, joista suomalaiset ovat varsin yksituumaisia. Torstin mukaan erityisesti nuoret vastaajat korostavat sisällissodan merkitystä nykyajan kannalta, mikä sopii hyvin yhteen sen kanssa, että sisällissota ja nykypolitiikka kietoutuvat yhteen nuorehkojen käyttäjien oletettavasti suosimassa videopalvelussa.

Teporan käsitys sisällissodan tapahtumista nyky-yhteiskunnan peilinä saattaa tukea aineistostani. Kommenttien perusteella tärkeä syy kuunnella vuoden 1918 valkoisten lauluja on hakea vahvistusta nyky-yhteiskunnan poliittisille kiistoille. Vaikka aineistossa on myös

kommentteja, joissa esimerkiksi kritisoidaan oikeistoa hyvinvointivaltion romuttamisesta, useimmissa niistä vihollisina nähdään kommunistit (”com-mies”) tai ”punaiset”, jotka edelleen yrittävät ”rajoittaa sananvapautta ja tyrkyttää ideologiaansa”, tai ”Suomen päälle kusevat” punavihreät sekä ”kulttuuri-marxismi”. Erityistä harmistusta on vuodesta 2019 aiheuttanut vasemmistovetoinen hallitus, ja vasemmistolaisen tai vihreän ministerin ero on tyypillisen poliittisesti orientoituneen kommentin kirjoittajan mukaan aina hyvä syy kuunnella *Vapaussoturin valloituslaulua* tai *Vöyrin marssia*. Myönteisessä mielessä nykyisiä poliittisia puolueita ei mainita paria yksittäistä kommenttia lukuun ottamatta. Muutamassa kommentissa kyseenalaistetaan kokonaan demokraattinen järjestelmä ja Suomen kuuluminen läntiseen arvoyhteisöön.

Äänestäjien asenteita tutkittaessa on todettu, että 2000-luvulla suomalaisessa poliittisessa järjestelmässä erityisesti niin sanottu affektiivinen polarisaatio on kasvanut. Vaikka puolueet eivät ideologisilta kannoiltaan ole sen kauempana toisistaan kuin ennenkin, niiden kannattajat samaistuvat entistä tiukemmin samanmielisiin ja suhtautuvat entistä kielteisemmin poliittisiksi vastustajiksi koettuihin ryhmiin. Erityisesti oikeistopopulistien äänestäjille vastus-

tajia ovat vasemmistopuolueiden ja vihreiden edustajat. (Kekkonen & Ylä-Anttila 2021.) Tämä vastakkainasettelu näkyy hyvin myös aineistoon kuuluvissa kommentteissa, joissa erityisesti vihreitä ja vasemmistolaisia toiseutetaan.

Polarisaatio ei kuulu vain suomalaiseseen poliittiseen keskusteluun, vaan muun muassa puolanjuutalaisen toimittajan Anne Appelbaumin (2020) mukaan etenkin osa entisestä liberaalista oikeistosta on ympäri läntistä maailmaa omaksunut autoritäärisiä ajattelumalleja, joihin kuuluu kansallismielistä nosalgiaa, homofobiaa, juutalaisvastaisuutta ja salaliittoteorioita. Samalla keskusteluyhteys eri mieltä oleviin on katkenut. Kansainvälisen äärioikeiston verkostot ovat ulottaneet valtansa useiden valtioiden politiikan huipulle (esim. Teitelbaum 2020).

Kommenteissa kuvattu ajatusmaailma lähentelee välillä äärioikeistolaisia salaliittoteorioita (vrt. esim. Miller-Idriss 2020, 55–62, 123–125). Kommentoijien mielestä Suomen itsenäisyyttä ollaan antamassa maahanmuuttajille, vaikka veteraanit ovat kuolleet itsenäisyyden ja suomalaisten puolesta. Eräs kirjoittaa rakastavansa Suomen maata ja kunnioittavansa veteraaneja mutta vihaavansa Suomen valtiota. Tämänhetkistä yhteiskuntaa katsoessa ei hänen mukaansa voi olla varma, ovatko

valkoiset edes voittaneet, eikä tätä maata tee enää mieli edes puolustaa.

Vapaussoturin valloituslaulun kommentissa isänmaallisuus nähdään valtayhteiskunnan silmissä ”melkein laittomana”, ja toisen kommentin kirjoittaja harmittelee, ettei edes puolustusvoimat saa soittaa kyseistä laulua veteraanien juhlissa. Kolmas arvelee, että ”suomalaisvihamielinen hallitus” kieltää *Jääkärimarssin* liian isänmaallisena ja määrää tilalle arabimusiikkia, jotta ”partalapset” viihtyisivät. Neljäs ehdottaa ironisesti, että tällaiset laulut pitäisi kieltää, ”kun ollaan Euroopan Unionin monikulttuurinen osavaltio”.

Vihjaukset isänmaallisten toimijoiden tarkoituksellisesta vaientamisesta tai hallituksen pahoista aikeista tavallista kansaa kohtaan ovat aineistossa varsin yleisiä. Puolustautuminen sellaisia syytöksiä vastaan, joita ei ole esitetty, paljastaa kertojan oletuksia kilpailuvista diskursseista (Strauss 2007). Samalla voidaan miettiä, mitä toisen maailmansodan veteraanit olisivat miettineet *Vapaussoturin valloituslaulun* soittamisesta juhlissaan, olihan heistä osa punaustaustaisia.

Ajankohtaisista poliittisista kysymyksistä kaksi nousee aineistossa yli muiden: EU ja muslimitaustaiset maahanmuuttajat. Varsinkin EU houkuttelee sanaleikkeihin ja versioimaan sanoituk-

sia uuteen uskoon: ”Kauan on kärsitty EU:n valtaa.” *Jääkärimarssin* kommentin mukaan satu uusi Suomesta syntyvä ”tais loppua tuon EU:n myötä”. Erään *Jääkärimarssista* tehdyn videon esittelytekstissä lukee ”Suomen itsenäisyyden 1917–1994 muistoksi”, mikä kuitenkin näkyy herättäneen videon katselijoissa lähinnä kriittisiä ajatuksia, onhan Suomi edelleen ”ylpeä ja itsenäinen kansakunta”. EU- ja maahanmuuttovastaisetkin kommentit ovat aineistossa yleisiä ja keskenään samanhenkisiä.

Venäjään kommenttien kirjoittajat suhtautuvat kaksijakoisesti. Toisaalta osa on omaksunut ajatuksen Venäjästä ”vuosisataisena vihollisena”, toisaalta joissakin kommentteissa ennustetaan, että tulevaisuudessa Suomi tarvitsee vielä Venäjän apua maahanmuuttajia ja ”islamisaatiota” vastaan. Vaikka kommenteissa Suomen nykytilanteesta esitetään varsin masentavaa kuvaa, Suomi kelpaa kuitenkin elintason ja koulutuksen mallimaaksi Venäjään verrattuna. Ruotsiin kommenteissa suhtaudutaan varsin kielteisesti ”pakkoruotsin” ja yhteisen historian vuoksi, mutta Ruotsia pidetään myös varoittavana esimerkkinä liian monikulttuurisesta yhteiskunnasta.

Varsinkin *Vöyrin marssi* ja *Vapaussoturin valloituslaulu* saavat ulkomalaisvastaisia merkityksiä. Niiden sanoituksissa rakennetaan voimakasta vastak-

kainasettelua, jossa toisella puolella ovat isänmaan asialla olevat suojeluskunnat, jääkärit ja muut vapaussoturit ja toisella puolella isänmaan vapautta uhkaavat ”ryssät”, ”polosut”, ”venäläisen verikoirat” ja ”vihamiehet”. Vastustajan toiseuttaminen halventavilla nimityksillä näyttää ohjaavan vastakkainasetteluun myös nykyajan poliittisten kysymysten tulkinnoissa. Useissa kommentteissa sisällissodan punaisiin vertautuvana vastustajana nähdään maahanmuuttajat. Erään kommentoijan mielestä *Vapaussoturin valloituslaulu* ”kyykyttää ulkomaalaisia” ja toisen mukaan ”*Vöyrin marssi* toimii aina ulkomaalaisiin”. *Vapaussoturin valloituslaulua* esitetään muutettavaksi muotoon ”kaikki mamut maasta pois”.

Vaikka äärioikeistohenkiset mielipiteet ohjaavat kommenttiketjuissa käytävän keskustelun suuntaa, ne eivät jää vaille kritiikkiä, joskin sitä esitetään jokseenkin harvoissa kommentteissa. Esimerkiksi *Jääkärimarssin* kommentoija vetoaa laulun kuuntelijoiden isänmaallisuuteen: kunnioituksen puute lisää turvattomuutta, mikä on uhka maanpuolustukselle. Toinen muistuttaa, että maahanmuuttajanuoretkin palvelevat puolustusvoimissa ja että ”stadia puolustaa ihan erinäköinen gaffa kuin per-su”. Kolmas tuntee kuvotusta, koska ”skinit ja usnatsit” pyrkivät samaista-

maan itsensä jääkäreihin, jotka olivat kirjoittajan mukaan ”oikeita miehiä”.

Vaikka kommentteissa pohditaan nyky-yhteiskunnan tilaa, parannusehdotuksia kommenttien kirjoittajat eivät pyri tarjoamaan, ellei sellaiseksi laskea uutta sotaa. ”Milloin otetaan uusiksi?”, kysyy *Vapaussoturin valloituslaulun* kommentoija. Toinen kysyy, missä voi ilmoittautua, kun asekin on jo ladattuna. Kolmas pohtii, että laulusta pitää tehdä ”nykyaikainen versio, kun ’itsenäisyys-sota’ alkaa. Kommenteista ei käy suoraan ilmi, ketä tai mitä vastaan kommentoijat ajattelevat uutta sisällissotaa käytävän. *Jääkärimarssin* kommentissa pohditaan kuitenkin, että kun seuraavan keran ”tartutaan tapparaan, taitaa taas vello vastassa”. Tästä kommentista ei käy ilmi, olisiko se kirjoittajan mielestä toivottava tilanne vai uhkakuva. Joidenkin mielestä sota on jo menossa, jopa ”historian suurin”. Uuden sisällissodan odottaminen tai jopa toivominen ei ole kommenttiaineistossa aivan yhtä yleistä kuin vasemmistopolitiikan tai maahanmuuton vastustus, mutta väkivaltaista konfliktia esiin manaavat kommentit eivät ole täysin yksittäisiäkään.

Kuten Hentilä (2018, 286) on todennut, viime vuosina valkoisen Suomen perinteistä ovat entistä enemmän innostuneet äärioikeistolaiset tahot. Äärioikeisto on pyrkinyt elvyttämään

sotaisia perinteitä myös muissa maissa (esim. Seitsonen, Mullins & Ylimaunu 2020). Internetin ja sosiaalisen median hyödyntäminen poliittisten päämäärien ajamiseen kuuluu äärioikeiston keinoihin kaikkialla maailmassa (esim. Miller-Idriss 2020, 138–160). Myös Matila (2021) toteaa, että oikeistolainen nationalismi pyrkii omimaan sotaperinteen ja kansalliset symbolit etnonationalistisiin tarkoituksiin. EU:sta ja pakolaisista politikoidaan myös toisen maailmansodan perinteen avulla.

Antisemitismi nostaa päätään

Päivänpolitiikan kommentoinnin lisäksi sisällissodan laulujen kommentteissa nostaa päätään ehta antisemitismi. Se ei ole yhtä yleistä kuin uusisänmaallinen kommentointi tai vasemmistopolitiikan vastustaminen, mutta sen läsnäolo YouTube-aineistossa edes satunnaisten kommenttien muodossa on syytä panna merkille. Antisemitismi ei ollut tuntematon ilmiö sisällissodan aikaisessa Suomessa, mutta se ei kuulu niihin asioihin, joita vuoden 1918 tapahtumista yleisesti muisteltaisiin. Juutalaisvastaiset salaliittoteoriat 2000-luvun internetaineistossa ovat esimerkki merkitysten kerrostumisesta, jossa suomalaisen musiikkikappaleen alkuperäinen merkitysmaailma saa antaa tilaa kansainvälisen äärio-

keiston levittämille ajatuksille. Tämän tutkimuksen aineistossa avoimen juutalaisvastainen salaliittoteoria tulee esiin lähinnä lauluvideoiden englanninkielisissä kommenteissa, joiden kirjoittajista osa toki voi olla suomalaisiakin.

Juutalaisvastaisissa kommenteissa juutalaiset nähdään uhkana sekä menneisyydessä että nykyhetkessä. Äärioikeistolaisessa ajattelussa antisemitismi eroaa muusta muukalaisvastaisuudesta siinä, että juutalaiset nähdään syyppäänä kaikkiin äärioikeiston mielestä epämuukaviin ilmiöihin, kuten monikulttuurisuuteen ja perinteisten arvojen rappioon. Juutalaisvastaisuus ei kumpua todellisesta konfliktista enemmistön ja vähemmistön välillä vaan ideologiasta. 1990-luvulta alkaen antisemitistinen kielenkäyttö on yleistynyt äärioikeistoryhmien keskuudessa. (Esim. Simonsen 2020.)

Videoiden kommenteissa Suomen sisällissodasta syytetään venäläisiä tai saksalaisia juutalaisia kommunisteja. Samalla uusinnetaan kerta toisensa jälkeen sata vuotta vanhaa myyttiä kommunistista juutalaisten salaliittona. Kommenteissa arvellaan, että ensimmäisen maailmansodan aikaan juutalaisia lähetettiin Venäjältä käännyttämään paikallisväestöjä kommunismiin. Kuten antisemitistisiä salaliittoteorioita tutkinut Paul Hanebrink (2018) toteaa, juudeobolshevistisesta myytistä on tullut jäl-

leen 2000-luvulla osa kansainvälisen äärioikeiston ideologiaa sekä Pohjois-Amerikassa että Euroopassa. Äärioikeistolaisessa ajattelussa sekä kansainvälinen kapitalismi että kommunismi nähdään osana juutalaista salaliittoa, jonka tarkoitus on tuhota kansallisvaltiot ja valkoinen rotu. Kommunismin vastustamisesta tulee myös juutalaisuuden vastustamista. Juutalaisvastaisia teorioita myös vastustetaan satunnaisesti kommenttiaineistossa muun muassa toteamalla, että juutalaisia vainottiin myös kommunistisessa Neuvostoliitossa.

Antisemitismi ei rajoitu sadan vuoden takaisten tapahtumien tulkintaan. Erään kommentoijan mielestä venäläisten asemesta nykyään ”vastassamme ovat sionistit”. Kun kansallismielisiä videoita on poistettu, ”Jewtubea” syytetään sensuurista. Ajatus juutalaisten hallitsemasta mediasta näkyy parissa muusakin kommentissa. Kahdessa kommentissa kirjoittaja mainitsee olevansa ”kansallissosialisti”, toinen näistä kommentoijista on venäläinen.

Mikään tutkimistani videoista tai alkuperäisistä lauluista ei sisällä antisemitististä symboliikkaa. Toistuvien kommenttien myötä antisemitismi saattaa kuitenkin vähitellen normalisoitua osaksi videoiden katsojien ymmärrystä, vaikka se ei olisi videoiden julkaisijoiden saati kappaleiden alkuperäisten

tekijöiden tarkoitus. Vaikka aineistossa on avointa antisemitismia, juutalaisvastaiset kommentit ovat määrällisesti harvinaisia verrattuna esimerkiksi uusimaalliseen toisen maailmansodan sankarien ylistykseen. On kuitenkin huomion arvoista, että sitä tuodaan kommenteissa esiin sekä suomenkielisissä että kansainväliselle yleisölle suunnatuissa englanninkielisissä kommenteissa. Tulevaisuudessakin on syytä kiinnittää huomiota siihen, millä tavoin kansainvälinen äärioikeistoliikettä pyrkii hyödyntämään kansallisista konflikteista kumpuavaa musiikillista perintöä omien päämääriensä edistämiseen.

Pohdintaa

Sisällissodan valkoisen osapuolen musiikillisen perinnön merkitys on luonnollisesti vaihdellut eri aikoina. Osa siitä on unohtunut kokonaan, osa taas sulautunut osaksi isänmaallisen musiikin kaanonin. YouTube-videoiden kommenteissa valkoisten laulut ja marssit merkityksellistyvät nyky-yhteiskunnan ja -kulttuurin kautta, jolloin varsinainen sisällissodan muistikulttuuri jää sivuosaan. Vaikka sisällissodan satavuotismuistelu sai paljon tilaa mediassa, YouTuben kommenttikentillä keskustelu sodan merkityksestä jäi muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta pinnalliseksi.

Tämän tutkimuksen tärkein havainto on, että valkoisen Suomen sisällissodan yhteydessä syntyneitä lauluperinnettä ei YouTube-kommenteissa käydetä ensisijaisesti sisällissodan muisteluun vaan joko yleisluontoisempaan, toisen maailmansodan tapahtumiin yhdistyvään uusisänmaalliseen päätökseen tai nyky-yhteiskunnan kommentoimiseen etenkin oikeistolaisesta näkökulmasta. Vasemmistohenkisiäkin kommentteja on, mutta ne ovat määrältään huomattavasti vähäisempiä kuin oikeistolaiset kannanotot. Vasemmistolaisesta näkökulmasta kyseenalaistetaan oikeistolaisista hegemoniaa, mutta ei pystytä kumoamaan sitä kommenttiosion keskusteluketjuissa. Historiapoliittikkana sisällissodan valkoiset laulut ovat ennen kaikkea nyky-yhteiskunnan poliittisten jakolinjojen peili, ja niitä käytetään avoimesti maahanmuuton, Euroopan yhdentymisen ja vasemmistopoliittikan kyseenalaistamiseen. Kommenteissa esitetään myös äärioikeistolaisia näkökulmia.

Sisällissodan laulujen äärelle ei enää juurikaan pysähdytä muistelemaan sodan tapahtumia, ei ainakaan omakohtaisten tai edellisten polvien kokemuksen kautta. Sen sijaan omakohtaisiksi nousevat muistot ja käsitykset talvi- ja jatkosodassa palvelleista veteraaneista. Sata vuotta sisällissodan jälkeen etenkin jääkärien marssit eivät ole enää lei-

mallisesti sisällissodan musiikkia, vaan mielikuvissa ne yhdistyvät toiseen maailmansotaan, itsenäisyyden juhlintaan ja armeijamuistoihin. Näin ne toistavat uusisänmaallisia käsityksiä suomalaisuudesta. Selvimmin sisällissotaan yhdistetään sodan aikana ja sen jälkeen tehdyt kappaleet, kuten *Vapaussoturin valloituslaulu*, jonka nimikin ohjaa tulkintaa sisällissodan suuntaan.

Sisällissodan valkoiset laulut merkityksellistyvät nykyajan poliittisten tapahtumien ja kiistojen peilinä ministerieroista aina antisemitismiin asti. Antisemitistisissä kommenteissa asialla ovat etupäässä englannin kieltä käyttävät kommentoijat. Sisällissodan laulujen merkityksellistyminen tämän ajan vastakkainasetteluiden taustamusiikiksi näyttäisi heijastelevan affektiivisen polarisaation kasvamista myös suomalaisessa poliittisessa keskustelussa. Kun käsitykset eri mieltä olevista muuttuvat entistä negatiivisimmiksi, sisällissota ei nykyhetken metaforana tunnu kaukaa haeulta. Internetaikana paikallinen konflikti voidaan valjastaa myös kansainvälisten merkityskamppailuiden käyttöön. Suomen sisällissodan musiikillisista perintöä hyödynnetään myös kansainvälisen äärioikeiston aatteiden edistämiseen, ja osa keskustelusta käydään englanniksi kansainvälistä yleisöä ajatellen. Suomen sisällissota ei ole vain suoma-

laisten asia.

Arkipäivän nationalismina sisällissodan laulujen kommentointi YouTube:ssa rakentaa ja pitää yllä käsityksiä kansakunnasta ja kansallisvaltiosta toimijana. Kuitenkin keskustelu tuo esiin myös yhteiskunnan jakolinjat ja toimijoiden eriliset poliittiset pyrkimykset. Keskustelussa limittyy poliittisia päämääriä tiedostamaton liputusnationalismi ja radikaalit yhteiskunnalliset kannanotot. Sisällissodan laulujen kommenteissa matka banaalista nationalismista hyvinkin kuumaan etnonationalismiin näyttää olevan kovin lyhyt. Niissä uhoataan jopa uudesta sisällissodasta.

Tutkimukseni perustuu julkisten tekstiaineistojen tulkintaan, joka ei paljasta kovinkaan paljon siitä, miksi kuuntelijat hakevat ja löytävät Suomen vuoden 1918 sisällissodan aikaisia valkoisen Suomen lauluja YouTube:ssa. Aineistossa näkyy vain se osa YouTube käyttäjäistä, joka vaivautuu jättämään kommenttiosastoon jäljen käynnistään. Kommenttien tarkoitus ei ole valottaa syvällisesti kirjoittajansa motiiveja tai pyrkimyksiä, vaikka käytetyt sanavalinnat usein paljastavatkin, missä mielentilassa videota on katseltu ja millaisia mielenyhtymiä se on herättänyt.

Tässä artikkelissa olen keskittynyt analysoimaan kommenttien sisältämiä representaatioita, symboleja ja merkityk-

siä sekä niiden historiapolitiittista käyttöä. Videoiden tekijöiden ja katselijoiden tai kuuntelijoiden motiivien ymmärtämiseksi tarvittaisiin lisää haastatteluihin tai kyselyihin perustuvaa tutkimusta. Motiivien tutkimus voi kuitenkin olla vaikeaa, koska epäilemättä oma osansa keskusteluissa on niin sanotuilla trolleilla ja tahallisuudella hämmäntämällä. Suomen sisällissodasta käytetään ehkä tietoisesti luomaan vastakkainasetteluja, joista kaikkia emme itse tunnista. Viha ja vastakkainasettelu eivät olleet vieraita sisällissodan veteraaneille, mutta niiden nykyiset kohteet ovat vain ohuesti sidoksissa alkuperäiseen kontekstiin. Sisällissodan laulujen historiapolitiikassa korostuvat oikeistonationalistiset, jopa äärioikeistolaiset teemat, mutta kommentiosio tarjoaa myös keinot niiden kyseenalaistamiseen.

Siinä missä esimerkiksi Jääkärimarsin julkinen esittäminen itsenäisyyspäivän vastaanotolla edustaa virallista Suomea, YouTube-videoissa on mahdollista käsitellä sekä lauluperinnettä että yhteiskunnallisia asioita vapaammin. Kommentteissa voidaan tuoda esiin myös sellaisia mielipiteitä ja katsontakantoja, joita on vaikea saada muutoin julkisuuteen. Sisällissodan valkoisen laulun kommenttipalstalla voi tuoda julki, mikä kaikki on nyky-yhteiskunnassa pielessä, liittyyipä se sisällissodaan ja lauluun tai ei. YouTubeen

transgressiivisesta potentiaalista kertoo sekin, että siellä suosioon ovat nousseet sisällissodan jälkeen valtaviiran muistikulttuurista unohdetut kuplettilaulut.

Tutkimuksen aineisto osoittaa, että radikaali nationalismi, rasismi ja jopa antisemitismi saavat helposti vallan keskustelussa isänmaallisuudesta. Sisällissodasta on tuotettu valtava määrä historiakulttuuria, mutta siitä on myös vaiettu eikä sen musiikillista perinnettäkään ole pyritty käsittelemään rakentavalla tavalla edes tieteellisessä tutkimuksessa. Valkoisten musiikkia on tutkittu todella vähän punaisten musiikilliseen perintöön verrattuna. Internetin keskustelupalstat ja sosiaalisen median kanavat normalisoivat vihapuhetta, mutta myös kansallisen muistin marginaali näyttää olevan otollinen kasvupaikka sille.

Sisällissodan musiikillisen perinnön hyödyntäminen nykypäivän poliittisissa vastakkainasetteluissa on esimerkki historian politisoitumisesta. Toisaalta poliittinen ääriajattelu valkoisten laulujen ja marssien kommentteissa vaikuttaa käsityksiin sisällissodasta. Herääkin kysymys, mikä pitäisi olla valkoisten musiikillisen perinnön paikka yhteiskunnassa. Jätämmekö sisällissodan valkoisten laulujen ja marssien reflektoinnin internetin ääriaineisten tehtäväksi vai pysymmekö toisaalla jopa purkamaan siihen liittyviä vastakkainasetteluita?

TUTKIMUSAINEISTO

47 YouTube-videota kommentteineen. Aineisto kirjoittajan hallussa.

LÄHTEET

Appelbaum, Anne (2020) *Demokratian iltahämärä. Autoritaarisuuden viettelevä kiusaus*. Suom. Antero Helasvuo. [Twilight of Democracy: The Seductive Lure of Authoritarianism, 2020.] Helsinki: Siltala.

Billig, Michael (1995) *Banal Nationalism*. London, Thousand Oaks, New Delhi & Singapore: Sage.

Bohman, Philip (2004) *The Music of European Nationalism. Cultural Identity and Modern History*. Santa Barbara: ABC Clio.

Duchesne, Sophie (2018) Who's afraid of Banal Nationalism? *Nations and Nationalism* 24:4, 841–856.

Fox, Jon E. & Miller-Idriss, Cynthia (2008) Everyday Nationhood. *Ethnicities* 8:4, 536–563.

Grönholm, Pertti (2010) Muistomerkkejä ja kolarioivia kertomuksia. Vuoden 2007 pronssi-soturikiista ja yhteisöjen kulttuuriset työkalut. Teoksessa Pertti Grönholm & Anna Stivula (toim.) *Medeasta pronssiisoturiiin. Kuka tekee menestää historiaa?* Jyväskylä: Turun historiallinen yhdistys. Historia mirabilis 6, 82–109.

Hanebrink, Paul (2018) *A Specter Haunting Europe. The Myth of Judeo-Bolshevism*. Cambridge/London: The Belknap Press of Harvard University Press.

Hearn, Jonathan & Antonsich, Marco (2018) Theoretical and methodological considerations for the study of banal and everyday nationalism. *Nations and Nationalism* 24:3, 594–605.

Heimo, Anne (2014) The Finnish civil war revisited: The digital aftermath. *Folklore* 57: History, Culture and Selected Past, 141–168.

Hentilä, Seppo (2018) *Pitkät varjot. Muistamisen historia ja politiikka*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Siltala.

Kauhanen, Riku (2021) Katsaus valkoisten ja vapaussodan perintöön. *Ennen ja nyt. Historian tietosanomat* 21:4, 3–29. DOI: <https://doi.org/10.37449/ennenjant.109720>

Kekkonen, Arto & Ylä-Anttila, Tuomas (2021) Affective blocs: Understanding affective polarization in multiparty systems. *Electoral Studies* 72: 102367.

- Kertzer, David (1988) *Ritual, Politics and Power*. New Haven & London: Yale University Press.
- Kinnunen, Tiina (2018) Sisällissodan muistokulttuuri kylmän sodan jälkeen: uusvanhoja ja uusia tulkintoja. Teoksessa Tuomas Tepora ja Aapo Rosenius (toim.) *Rikki revitty maa. Suomen sisällissodan kokemukset ja perintö*. Helsinki: Gaudeamus, 335–357.
- Kinnunen, Tiina & Jokisipilä, Markku (2012) Shifting images of "our wars". Finnish memory culture of World War II. Teoksessa Ville Kivimäki & Tiina Kinnunen (toim.) *Finland in World War II: History, Memory, Interpretations. History of Warfare, Volume 69*. Leiden/Boston: Brill, 435–482.
- Kjeldstadli, Knut (1992/2019) *Fortida er ikke hva den engang var. En innføring i historiefaget*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kurkela, Vesa (2009) Sisällissodan laulut. Teoksessa Pertti Haapala & Tuomas Heppu (toim.) *Sisällissodan pikkujättiläinen*. Helsinki: WSOY, 425–440.
- Laukkanen, Marjo (2007) Sähköinen seksuaalisuus. Tutkimus tyttöydestä nettikeskusteluissa. *Acta Electronica Universitatis Lappeensis* 4. Rovaniemi: Lapland University Press. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-20111131026>
- Leppänen, Taru (2011) Soivia eroja. Sukupuoli ja kulttuurien kohtaaminen alakoulun musiikin oppikirjoissa. *Musiikkikasvatusta* 14:2, 29–40.
- Leppänen, Taru & Moisala, Pirkko (2003) Kulttuurinen musiikintutkimus. Teoksessa Tuomas Eerola, Jukka Louhivuori & Pirkko Moisala (toim.) *Johdatus musiikintutkimukseen*. Vaasa: Suomen Musiikkiteollinen seura. *Acta Musicologica Fennica* 24, 71–86.
- Linchenko, Andrei & Anikin, Daniil (2020) The political uses of the past in modern Russia: the images of the October revolution 1917 in the politics of memory of Russian parties. *European Politics and Society* 21:3, 356–370.
- Lähteenmäki, Ilkka & Virta, Tatu (2016) The Finnish Twitter war: the Winter War experienced through the #sota39 project and its implications for historiography. *Rethinking History* 20:3, 433–453.
- Mannerheim (1939) *Ylipäällikön päiväkäsky Nro 1*. http://www.mannerheim.fi/pkaskyt/pk1_39.gif (Tarkistettu maaliskuussa 2021)
- Matila, Tuuli (2021) White death: Finnish World War Two narrative and alternative heritage work in social media. *International Journal of Heritage Studies* 27:6, 617–634.
- Miller-Idriss, Cynthia (2020) *Hate in the Homeland. The New Global Far Right*. Princeton and Oxford: Princeton University Press.
- Mustamo, Aila (2016) ”Yö, metsä, aika ennen kristinuskoo”. Kotimaan ja kansakunnan representaatiot black metalissa ja folk metalissa Suomessa ja Norjassa. *Acta Universitatis Ouluensis B Humaniora*: 140.
- Mähkä, Rami (2018) Suomen sisällissodan vaikutushistoriat. *Historiallinen aikakauskirja* 116:2, 189–196.
- Paasi, Anssi (2016) Dancing on the graves: Independence, hot/banal nationalism and the mobilization of memory. *Political Geography* 54, 21–31.
- Parikka, Pekka (1989) *Talvisota*. National-Filmi Oy.
- Peltonen, Ulla-Maija (2003) *Muistin paikat. Vuoden 1918 sisällissodan muistamisesta ja unohtamisesta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Rossi, Leena-Maija (2010) Esityksiä, edustamisia ja eroja: Representaatio on politiikkaa. Teoksessa Tarja Knuuttilla & Aki Petteri Lehtinen (toim.) *Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. Helsinki: Gaudeamus, 261–275.
- Saastamoinen, Ari (2020) *Räävitöntä! Pompejilaisia graffiteja*. Helsinki: Gaudeamus.
- SA-kuva-arkisto. SA-kuva-arkisto. *Etulinjasta kotirintamalle 1939–1945*. <http://www.sa-kuva.fi>
- Seitonen, Oula, Mullins, Paul R. & Ylimaunu, Timo (2020) Public memory, National Heritage, and memorialization of the 1918 Finnish Civil War. *World Archaeology*. DOI: 10.1080/00438243.2020.1724821.
- Similä, Markus (2007) *Suomen laulut ja niiden tekijät*. Helsinki: Gummerus.
- Simonsen, Kjetil Braut (2020) Antisemitism on the Norwegian Far-Right, 1967–2018. *Scandinavian Journal of History* 45: 5: 640–662.
- Strauss, Claudia (2007) Blaming for Columbine. Conceptions of agency in the contemporary United States. *Current Anthropology* 48:6, 807–832.
- Sumiala, Johanna & Tikka, Minttu (2013) Verkko mediaetnografin tutkimuskohteena. Teoksessa Salla-Maria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.) *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino, 170–192.
- Suodenjoki, Sami (2019) Popular songs as vehicles for political imagination: The Russian revolutions and the Finnish civil war in Finnish song pamphlets, 1917–1918. *Ad Imperio* 2/2019, 228–250.
- Suomen puolustusvoimat ennen ja nyt (2001) *Maanpuolustuskorkeakoulun sotahistorian laitoksen julkaisuja*. Helsinki: WSOY.
- Teitelbaum, Benjamin R. (2020) *War for Eternity. Inside Bannon's Far-Right Circle of Global Power Brokers*. New York: HarperCollins.
- Tepora, Tuomas (2018) Satavuotinen sota? Sisällissodan muistamisesta ja historiakulttuurista. *Historiallinen aikakauskirja* 116: 2, 181–188.
- Torsti, Pilvi (2008) Historiapoliittikkaa tutkimaan. Historian poliittisen käytön typologian kehittelyä. *Kasvatus & Aika* 2: 2: 61–71.
- Torsti, Pilvi (2012) *Suomalaiset ja historia*. Helsinki: Gaudeamus.
- Tuomi, Jouni & Sarajarvi, Anneli (2002) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Törrönen, Jukka (2010) Kuvaus, näkökulma, ääni. Representaatioiden analyysi empiirisessä sosiaalitutkimuksessa. Teoksessa Tarja Knuuttilla & Aki Petteri Lehtinen (toim.) *Representaatio. Tiedon kivijalasta tieteiden työkaluksi*. Helsinki: Gaudeamus, 276–304.
- Verovšek, Peter J. (2016) Collective memory, politics, and the influence of the past: the politics of memory as a research paradigm. *Politics, Groups, and Identities* 4:3, 529–543. DOI: 10.1080/21565503.2016.1167094.
- Vuolio, Jukka (2003) *Soi raikuen Torvet ja Rummut. Suomen sotilas musiikin perinteitä sanoin, kuvin ja sävelin*. Helsinki: Kaartin Jääkäriyksen Kilta ry / Juhlavuoden rahasto. Sotilasperinteen Seuran julkaisusarja nro 8.
- Warner, Cameron David (2013) Hope and sorrow: Uncivil religion, Tibetan music videos, and YouTube. *Etnos* 78: 4: 543–568.
- FT Aila Mustamo** on kulttuuriantropologi. Isänmaallisten laulujen lisäksi hän on tutkinut kansallismielistä metallimusiikkia. Hän työskentelee Turun yliopistolla Koneen säätiön rahoittamassa *Fasimint lumo ja affektiivinen perintö suomalaisessa kulttuurissa* -hankkeessa aiheenaan kansallissosialismi black metal -musiikissa.